

מעדני אשר

גיליון שי"ט
(שנה ז')
פרשת בהר"ב תש"ע

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תבל יוצאים לזכותו של הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת היה פייגא וצ"ע.

מי שלוח מהשכן שלו עשר ביצים ומצא כמה מהם עם דם האם מותר להחזיר לו עשר ביצים וגילות? בפרשתו כ"ה ל"ו את כסף לא תתן בנשך וגו'.

יש לחקור מי שלוח מהשכן שלו עשר ביצים ומצא כמה מהם עם דם האם מותר להחזיר לו עשר ביצים וגילות או דילמא אסור דהויא חשש ריבית.

הנה בשו"ת שבת הלוי חלק י' סימן קל"ג נשאל באחד שלוח עשרה ביצים והיו איזה מהם עם טיפת דם האם מותר או מחויב להחזיר עשרה ביצים כשרים בלי להכשל באיסור רבית או דילמא אסור מחשש ריבית.

ומסיק: ע"פ מה דקימ"ל חו"מ סי' רל"ב סי"ט המוכר ביצים לחבירו ונמצאו מוזרות שאינם ראויים לאכילה הוי מקח טעות ומחזיר את הדמים, ועכשיו לא נהגו כן, ומנהג מבטל הלכה ע"כ, הכל מודים דזה מכירה ונתינה בטעות ומום כשאר מומין דמבטל מקח, אלא דביצים כיון שא"א לברר לעמוד על טיבם לפני המקח נעשה כמנהג שאין הלוקח יכול לבטל המקח, ומשמעות ההלכה אפילו כולם מוזרות, ואינם ראויים לאכילה, ומכ"מ פשוט דגם לפי המנהג הנ"ל אמרינן כן רק שאינו יכול לבטל המקח הנעשה כבר, אבל פשוט מאד דאם עדין לא שילם לו ובינתים נמצאו מוזרות שאינו חייב לשלם לו.

א"כ ה"ה הדין בהלואה בכהאי גוונא: אם נמצאו חלק מהם אינם ראויים לאכילה, שלא הלוח לו אלא הראויים לאכילה דפשוט דהמלוה אינו יכול לתבוע אותו גם על שאינם ראויים לאכילה, אלא אולי על מחיר מעט שראויים לדבק או איזה מלאכה וא"כ התוספת שמחזיר הלוח ודאי יש בו סרך איסור רבית, ומכ"מ פשוט דאין זה רק חשש רבית דרבנן כיון דלא קצץ, דגם אם קצץ אתו להחזיר עשרה ביצים כמו שהלוח ומן הדין צריך להחזיר לו רק שמה והוא מחזיר עשרה אין זה קצץ, דדעת המלוה היו על ראויים לאכילה.

אבל הגאון רבי יעקב יצחק ניימאן זצ"ל בעלזא במונטריאל מובא בספר ברכת שלמה על ריבית ע"מ תק"נ לידידי הגאון רבי שלמה בינעט שליט"א ר"מ בביהמ"ד בעלזא ירושלים כתב דאפשר דמותר ואין בזה איסור דשמא כיון שהיתה יכולה לבשלה, ועל ידי זה היתה מותרת לאכלה נמצא שקיבלה מהמלוה שלשה ביצים הראויים לאכילה, אבל יותר נראה דאפילו הכי שוה פחות מביצה ראויה לגמרי, ומכל מקום נראה דבידודן שכינים, הרי זו נכלל בהתירו של הרמ"א לענין סאה בסאה, דבשכינים שאין מקפידים התירו בכהאי גוונא כיון שאין הריבית ניכרת, והכי נמי בזה אין הריבית ניכרת כל כך וצ"ע.

מי שלוח כסף מחבירו ואינו זוכר כמה לוח האם מספק מותר להחזיר יותר ממה שזוכר שלוח?

קימ"ל חו"מ סימן ע"ה מי שמסופק כמה לוח מחבירו אינו חייב לשלם את הסכום שהוא מסופק אפילו לא לצאת ידי שמים, כיון שאין הלה טענו ברי, ויש אומרים כיון שהוא זוכר שלוח אינו יוצא ידי שמים עד שיתפטר עם המלוה במה שיוכל.

יש לחקור לשיטה דסבירא ליה דמי שהוא מסופק כמה לוח פטור מלשלם בכלל האם מי שלוח כסף מחבירו ואינו זוכר כמה הסכום ורוצה להחזיר מספק אע"פ שאינו חייב האם מותר מספק להחזיר יותר או דילמא אסור דספיקא דאורייתא לחומרא.

הנה הראב"ד בספרו תמים דעים סימן ס' כתב שכל היכא שרוצה לשלם כדי לצאת ידי שמים מספק אז ליכא איסור של ריבית, כיון שמשלמו מחמת לצאת המספק ולא משום איסור ריבית.

וכן כתב בשו"ת אבני נזר חו"מ סי' כ"ג, וכן כתב בתמים דעים להראב"ד סימן ס' דאיסור נתינת רבית לא שייך כשנותן מחמת ספק דשמא חייב, ומטעם זה, כתב דיוכל לעשות פשרה בריבית.

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד הרב החסיד אהרן ריבקר שליט"א ירושלים לעילוי נשמת אביו הרב אלעזר בן הרב צבי ז"ל רייבקר נלב"ע ע"ש"ק כ"ג אייר תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד הרב החסיד ניסן צוויבל שליט"א בני ברק לרגל שמחת הבר מצוה לנכדו הבה"ח יניק וחכים כמר מרדכי נ"י בן לבנו הרה"ג ר' מאיר יהודה שליט"א יהא רעוא שבזכות זיכוי אלפים ירוה נחת מכל יוצאי הלציו ויעליה בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד הגאון רבי אברהם יהודה הלפרין שליט"א רב שכונת צפון ת"א ורב קהילת קדושה קהניץ לרגל שמחת אירוסיו בנו הבה"ח מורנו מרדכי אלימלך נ"י מבחירי ישיבת צאנו עב"ג בת הגאון רבי ברוך מתתיהו כהנא שליט"א אדמו"ר דלשטוב בית שמש וראש ישיבת דרכי איש ביתר עילית יהא רעוא שבזכות זיכוי אלפים ירוה נחת מכל יוצאי הלציו ויעליה בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד הגה"צ רבי שלום פולק שליט"א בערגסאז ירושלים לרגל היכנס בנו היניק וחכים כמר שמעון נ"י לעול התורה והמצוות ביום ההולא של התנא אלוקי רבי שמעון בר יוחאי יהא רעוא שבזכות זיכוי אלפים ירוה נחת מכל יוצאי הלציו ויעליה בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו הרב מנחם מנדל קראוס שליט"א ירושלים לרגל שמחת הולדת בתו תחי' במז"ש יהא רעוא שבזכות זיכוי אלפים ירוה נחת מכל יוצאי הלציו ויעליה בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד הרב נתן יומר שליט"א מזכ"ל קהלה קדושה צאנו נתינה לרגל שמחת אירוסיו בנו הבה"ח עוזר ישראל נ"י עב"ג תחי' במז"ש ובשעטו"מ יהא רעוא שבזכות זיכוי אלפים ירוה נחת מכל יוצאי הלציו ויעליה בכל אשר יפנה

איך יש מציאות של עבד כנעני הרי כתוב בהם לא תחיה כל נשמה?
בפרשתן כ"ה מ"ד ועבדך ואמתך אשר יהיו לך מאת הגוים אשר סביבותיכם.

ופירש רש"י ולא שבתוך גבול ארצכם, שהרי בהם אמרתי לא תחיה כל נשמה.

יש להקשות: איך אמרין במשנה קדושין כ"ב ע"ב עבד כנעני נקנה בכסף וכו' וכן בכל מקום בגמ' נקרא עבד כנעני, הרי אין מציאות שכנעני מותר להיות עבד, דהרי נאמר בהם לא תחיה כל נשמה, כך מקשה המאירי קדושין כ"ב ע"ב, וכן בשיטה לא נודע למי קדושין כ"ב ע"ב, וכן בחדושי מהר"ם בירב.

איכא כמה תרוצים:

א. המאירי קדושין כ"ב ע"מ ב' כתב על משנה זה וז"ל עבד כנעני והוא כל עבד שמשאר אומות שכולן מיוחסות דרך השאלה על שם כנעניים ולא דוקא כנעני ומכאן ואילך אין צורך למה שנתחבטו רבים בכנעני היאך אפשר לקיימו והלא משבעה עממין הוא ובכלל לא תחיה כל נשמה.

וכן משמע מרש"י שם: דכתב וז"ל וכל עובדי כוכבים ככנענים משנמכר לעבד שכל עבדים נקראין על שם כנענן משום דכתיב בו עבד עבדים, ומסתמא רש"י רצה ליישב קושיית הראשונים.

ב. אף בכנעני דוקא אתה יכול לפרשה, באותו שהשלימו וקיבלו שבע מצות שבכל עממין שבעולם חוץ מעמון ומואב שנאמר בהם לא תדרוש שלומם וטובתם כשנלחמין עמהם קוראין להם לשלום תחלה אם ישלימו ויקבלו שבע מצות משאירין אותם והיו למס ולשיעבוד ואין הורגין מהם אפילו נפש אחת אפילו היו משבעה עממין ואם לא השלימו או שלא רצו לקבל שבע מצות נלחמים בהם והורגין כל זכר שבהם ומשאירין הנשים והטף בשאר אומות וכן בעמון ומואב אף בלא קריאת שלום אם לא השלימו תחלה מאליהם אבל בשבעה עממין ובעמלקים כל שלא השלימו או שהשלימו ולא רצו לקבל שבע מצות הורגין אותם ועל זו נאמר לא תחיה כל נשמה, כך תירץ המאירי קדושין כ"ב ע"ב, וכן סבירא ליה לרמב"ם פרק ו' מהלכות מלכים.

ג. יש מציאות של עבד כנעני כגון שהאב מאומה אחרת ואשה כנענית שאז אין הולדות בכלל לא תחיה כל נשמה, כך תירץ במהר"ם בירב קדושין כ"ב.

נכסים שיש לעבד קודם שנעשה עבד האם זה נמי שייך לאדון שלו?

הנה בשו"ת לחם רב ס' ק"ל כתב דמה שקנה עבד קנה רבו אפילו מה שקנה העבד קודם שנמכר לרבו.

וכן השער המלך הלכות עבדים פרק ה' הלכה ה' מביא ראייה מתוס' יבמות ס"ו ע"א שהקשו על הגמ' עבדים שיש להם עבדים איך משכחת הרי מה שקנה עבד קנה רבו, ולא תירצו שהיה להם קודם שנשתעבדו, ש"מ שבכהאי גוונא נמי אמרינן אין קנין לעבד בלי רבו.

ובקצות החושן סימן רמ"ט ס"ק ב' הביא ראייה לזה: מכמה סוגיות בגמ' דפריך גבי עבד מה שקנה עבד קנה רבו, ולא מוקי בנכסים שקנה קודם שנמכר.

וכן נראה מירושלמי גיטין פ"ד ה"ה גבי מי שחציו עבד וחציו בן חורין, מצא מציאה ביום של רבו לרבו, ביום של עצמו לעצמו, ולית מחר בעי יעבדה ליה למאריה, והיינו ביום מחר דהוי יום של רבו צריך למיתביה לרבו המציאה שמצא ביום של עצמו.

אלא דמסוגית הש"ס דילן פרק השולח דף מ"ב ע"א לא משמע כן, דאמרו נגחו שור ביום של רבו לרבו ביום של עצמו לעצמו, ומשמע דהוא לעצמו ולא שקיל מריה מיניה ביום מחר, וכן בשלמי נדרים על מסכת נדרים דף פ"ח ע"ב שמוכיח שנכסים שהיה לו קודם לא קונה האדון.

האם יש עבד שצריך לשחררו רק לצאת ידי שמים?
בפרשתן כ"ה מ"ו לעולם בהם תעבודו.

איתא בגמ' קידושין כ"ד ע"מ ב' הכהו על עינו וסמאה, על אזנו וחרשה, עבד יוצא בהן לחירות, נגד עינו ואינו רואה, כנגד אזנו ואינו שומע, אין עבד יוצא בהן לחירות, אמר רב שמן לרב אשי למימרא, דקלא לאו כלום הוא, והתני רמי בר יחזקאל תרנגול שהושיט ראשו לאויר כלי זכוכית ותקע בו ושברו משלם נזק שלם ואמר רב יוסף, אמרי בי רב סוס שצנף, וחמור שנער, ושברו כלים בתוך הבית משלמים חצי נזק א"ל שאני אדם, דכיון דבר דעת הוא, איהו מיבעית נפשיה כדתניא המבעית את חברו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים.

יש להקשות: א"כ מדוע לא מבואר בפוסקים דבעבד כדי לצאת ידי שמים חייב לשחררו, כך מקשה בשער המלך הלכות עבדים פרק ה' הלכה ז', וכן ברש"י קידושין כ"ד ע"ב, וכן בקהלת יעקב קדושין סימן כ"ד, וכן ביד דוד קדושין סימן כ"ד.

ועוד קשה: לדעת רש"י ב"מ צ"א ע"א שבכל חיוב בידי שמים אי תפס לא מפקינן מיניה, ואם כן כיון שהעבד תפוס בעצמו ייצא לחירות, שהרי אם תפס לא מפקינן מיניה, כך מקשה בשער המלך הלכות עבדים פרק ה' הלכה ז', וכן ברש"י קידושין כ"ד ע"ב, וכן בקהלת יעקב קדושין סימן כ"ד, וכן ביד דוד קדושין סימן כ"ד.

איכא כמה תרוצים:

א. גבי עבד כיון דאיכא מצות עשה של לעולם בהם תעבודו, אפילו מדיני שמים לא מחייב, כך תירץ בשער המלך הלכות עבדים פרק ה' הלכה ז'.

ב. חיוב בדיני שמים יש רק בדבר שהוא חיוב ממון, אבל בדבר שהוא חיוב קנס, לא שייך כלל חיוב לצאת ידי שמים, משום שכל הקנס חידוש הוא, ואין לך בו אלא חידושו שחייב בדיני אדם, אבל אין להוסיף ולומר שחייב בגרמא לצאת ידי שמים, כך תירץ הרש"י קדושין כ"ד ע"ב.

נכרי שיש לו עבד האם נמי אמרינן מה שקנה עבד קנה רבו?

יש לחקור נכרי שיש לו עבד האם אמרינן מה שקנה עבד קנה רבו או דילמא בנכרי לא אמרינן.

איתא בגמ' גיטין נ"ז ע"מ א' מעשה בארוס וארוסתו שנשבו לבין העובדי כוכבים והשיאום זה לזה, אמרה לו אין לי כתובה ממך.

וכתב המהרש"א חידושי אגדות גיטין דף נ"ז ע"א א' וז"ל מהכא משמע קצת דארוסה אין לה כתובה ואפשר לומר דה"ק כיון דשבוייה הוה והעובד כוכבים קונה את ישראל וכל מה שקנה עבד קנה רבו ואין לו כלום להשתעבד בו כתובתה, חזינן להדיא דסבירא ליה להמהרש"א דאף נכרי שיש לו עבד קנה האדון הכל מה שקנה העבד.

וכן משמע מהרא"ם בראשית פרק א' דהקשה לפירוש שלטנים אתם שכבשתם ארץ שבעה עממים שהיא שלהם, למה יקראו לטטים, והלא כנען עבדו של שם היה, כדכתיב ט' כ"ז "ויהי כנען עבד למו" ומה שקנה עבד קנה רבו חזינן דאף נכרי שיש לו עבד מה שקנה עבד קנה רבו.

וכן יש להביא ראייה מדברי הפנים יפות פרשת לך לך דמקשה מדוע צוה התורה וישאלו איש מאת רעהו כסף וכלים הרי פרעה שעבד ומדוע העם נענשים ומתרץ מה שקנה עבד קנה רבו נמצא הכל היה שייך לפרעה.

מעדני אשר: ואולי מלך נכרי שאני אבל לגבי סתם אדון נכרי אין ראייה.

אבל בבית האוצר מערכת א' כלל צ"ז מקשה על הני שיטות דסבירא ליה דבנכרי נמי אמרינן מה שקנה עבד קנה רבו, מהא דאמרינן בגמ' גיטין ל"ח ע"א שאין עבד קנוי לנכרי אלא למעשה ידיו.

**איך מותר להקב"ה להוריד גשם בשבת?
הרי הקב"ה שומר את כל התורה?**

בפרשתן כ"ד ו' נתתי גשמיכם בעתם וגו'.

איתא בגמ' תענית כ"ג ע"א "בעתם" בלילי רביעיות ובלילי שבתות.

ובטעם הדבר שבלייל שבתות אין אנשים ברחוב: כתב בשו"ת דברי יציב יורה דעה סימן קס"א דמהא דאמרין בגמ' תענית כ"ג ע"א בעתם בלילי רביעיות ובלילי שבתות, ופרש"י דאין טורח לבני אדם דאינם הולכים לדרכים בלילי רביעיות מפני אגרת בת מחלת, ולא כתב גם בלילי שבתות מחמת זה, משמע דהתם טעמא אחרינא שיושבים בבית, משום שביית השבת, אבל בתוס' שם כ"ב ע"ב ב"ה בלילי מבואר דגם בלילי שבתות מפני אגרת בת מחלת.

ומביא בשם הרא"מ בפרשתן שכתב דמרש"י משמע שבלייל שבת יושבים בבתיהם משום שאסור במלאכה ואפילו בדיבור של חול, אבל בתענית משמע שטעם משותף לשתי הלילות, ואמרו שבשתי לילות הללו שולטים שני כוכבים רעים ומזיקים.

יש להקשות: איך מוריד הקב"ה גשמים בשבת, הרי הקב"ה שומר את התורה כדאיתא בירושלמי ראש השנה פרק א' דף נ"ז טור ב' ה"ג הקב"ה גוזר גזירה ומקיימה תחילה מה טעמא ושמרו את משמרתי אני ה', אני הוא ששימרתי מצותיה של תורה תחילה, א"כ בירידת גשמים בשבת יש כמה איסורי דאורייתא כגון הוצאה זריעה, א"כ איך מוריד בשבת.

הנה שאלה זו איתא במדרש רבה פרשת בראשית פרשה י"א דטורנוסרופוס הרשע שאל את רבי עקיבא, אם הקב"ה מכבד את השבת אל יוריד בה גשמים, א"ל תיפח רוחיה דההוא גברא אמשול לך משל לשנים שהיו דרין בחצר אחת אם אין זה נותן עירוב וזה נותן עירוב, שמא מותרין לטלטל בחצר, אבל אם היה אחד דר בחצר הרי הוא מותר בכל החצר כולה אף כאן הקב"ה לפי שאין רשות אחרת עמו וכל העולם כולו שלו מותר בכל עולם כולו.

יש להקשות: עדיין אינו מתורץ איך מותר להוריד גשם מחמת איסור זריעה, דהרי כשמקשה מים בשבת חייב משום זורע וזה אינו מתרץ בזה שהכל רשותו, כך מקשה בילקוט הגרשוני אות ז' בהשמטות.

איכא כמה תרוצים:

א. ע"פ מה שהקשה בבני ישכר מאמרי השבתות מאמר ז' תפלות שבת דלמה דוקא שאל על ירידת גשמים ולא על כל המלאכות הנעשים בשבת בכח היוצר כל הוא אלקינו, ופירש דעל כל המלאכות לא קשה מידי, דהרי כתיב כולם בחכמה עשית, אם כן לגבי קוב"ה כביכול כל המלאכות מיקרי חכמה ואינה מלאכה ומותר לעשותן בשבת, אבל מלאכת ההוצאה אינה מלאכה וכמו שאמרו רז"ל הוצאה מלאכה גרועה היא תוס' שבת ב' ע"מ א' ואעפ"כ התורה אסרה יקשה שפיר האיך הש"י מוריד גשמים בשבת שהיא הוצאה מרשות לרשות, והנה התירוץ הוא דכל העולם כולו הוא חצרו ומותר לטלטל בחצרו, לפי הנ"ל אתי שפיר הקושיא על זריעה, מעדני אשר.

ב. עיקר איסור זורע בשבת הוא משום שמוציא מרשות דומם לרשות צומח, ולכן מי שכל העולם שלו ליכא איסור זריעה בשבת, כך תירץ בפירוש משנת אליעזר על המדרש בשם ספר דברי נחמיה.

ג. ע"פ מה דאיתא בגמ' שבת י"ח ע"א פותקין מים לגינה ערב שבת עם חשיכה, ומתמלאת והולכת כל היום כולו, אם כן גבי הקב"ה נמי כן דהוא ציוה והתנה מששת ימי בראשית מתי שירדו גשמים, ולכן ליכא בזה איסורא אף שיוירד בשבת, כך תירץ בפירוש אור המדרש על המדרש, אבל מהמדרש לא משמע כן.

**האם יש חיוב לאדם להעדיף את הלימוד שלו יותר מהלימוד של חבירו?
בפרשתן כ"ה ל"ו וחי אחיך עמך.**

איתא בגמ' בבא מציעא ס"ב ע"מ א' שנים שהיו מהלכין בדרך, וביד אחד מהן קיתון של מים, אם שותין שניהם מתים, ואם שותה אחד מהן מגיע לישוב, דרש בן פטורא מוטב שישתו שניהם וימותו, ואל יראה אחד מהם במיתתו של חבירו, עד שבא רבי עקיבא ולימד וחי אחיך עמך חייך קודמים לחיי חבירך.

יש להקשות: מהא דכתיב בפרשת קדושים ואהבת לרעך כמוך, דמשמע שחברך צריך להיות ממש כמוך, א"כ איך אמר כאן רבי עקיבא דאתה קודם לחברך, כך מקשה הרמב"ן פרשת קדושים, וכן בתוס' סנהדרין מ"ה ע"א, וכן החתם סופר בתורת משה פרשת קדושים.

איכא כמה תרוצים:

א. הא דחייך קודמין היינו בעניני עולם הזה, אבל בחיי הנצחיי דהיינו בלימוד התורה חייב ללמד אחרים אפילו הוא מבטל עצמו מלימודו, מ"מ חייב ללמד אחרים, ועל כן אמר רבי עקיבא תורת כהנים פרשת קדושים מובא ברש"י ואהבת לרעך כמוך "זה כלל גדול בתורה" דבענין לימוד התורה הוא כלל גדול לאהוב חבירו כמוך.

אבל בשערי תשובה אור"ח סימן תפ"ב חולק על זה: דכתב שנים שהיו בבית האסורים או במדבר ולא נמצא להם אלא כזית מצה בצמצום והכזית של מצה היה של הפקר ואין לשום א' מהם זכות בו דנראה פשוט שמי שבידו לזכות יזכה וק"ו מדבר שבממון שהזוכה קודם בהפקר הוא זוכה לעצמו, ואפילו בדבר שיש בו משום חיי נפש חיי קודמין כדאמרין בפרק איזהו נשך דדרש ר"ע בההיא דקיתון של מים מוחי אחיך עמך שחיי קודמין, ואם בעסקי גופות כך בעסקי נפשות על אחת כמה וכמה.

וכן בשו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד' סימן כ"ז תמה על החתם סופר: דדבריו תמוהין מאד דבתורה ודאי תורתו קודמת כמפורש בגמ' קידושין כ"ט ע"ב שאף מלמוד תורה של בנו הוא עדיף וכ"ש מלמוד תורה דאחרים, ועיין ברמב"ם פ"א מת"ת ה"ד שפסק זה ובה"ב פסק שבנו קודם לבן בנו ובן בנו קודם לבן חברו, ובתורה ברור שאף מי שיוודע כבר מסכת אחת ואפילו סדר שלם הוא קודם ללמוד סדרים האחרים מללמוד האחרים אף אותה המסכת.

ב. ואהבת לרעך כמוך, היא הפלגה, כי לא יקבל לב האדם שיאהוב את חבירו כאהבתו את נפשו, ועוד שכבר בא רבי עקיבא ולמד חייך קודמין לחיי חבירך אלא מצות התורה שיאהב חבירו בכל ענין כאשר יאהב את נפשו בכל הטוב. ויתכן בעבור שלא אמר "ואהבת את רעך כמוך", והשוה אותם במלת "לרעך", וכן ואהבת לו כמוך פסוק לז דגר, שיהיה פירושו להשוות אהבת שניהם בדעתו, כי פעמים שיאהב אדם את רעהו בדברים ידועים להטיבו בעושר ולא בחכמה וכיוצא בזה, ואם יהיה אוהבו בכל יחפוך שיזכה רעהו האהוב לו בעושר ובנכסים וכבוד ובדעת ובחכמה, ולא שישווה אליו אבל יהיה חפץ בלבו לעולם שיהיה הוא יותר ממנו בכל טובה, ויצוה הכתוב שלא תהיה פחיתות הקנאה הזאת בלבו, אבל יאהב ברבות הטובה לחבירו כאשר אדם עושה לנפשו ולא יתן שיעורין באהבה, כך תירץ רמב"ן ויקרא פרק י"ט.

ג. לרעך כמוך זה רק לאחר מיתה לברור לו מיתה יפה, ומחיים אמרינן שלך קודם ולא שייך לומר כמוך, כך תירץ תוס' סנהדרין מ"ה ע"א.

מכתבים למערכת

מי שנטל את רוג בידו כשעדיין לילה ואח"כ האיר היום האם יצא ידי חובתו

מה שהבאתם מחלוקת הפוסקים באדם שנטל ארבע מנינים בלילה והאיר היום ועדיין אוזונו בידו האם יצא ידי חובתו או דילמא כיון דכתיב ולקחתם לכם ביום צריך שמעשה הנטילה יהיה ביום וצריך ליטול מחדש.

הרב שמואל זכאי שליט"א ביתר עלית כולל שערי ישועה
הרב אליהו סלושץ שליט"א רבנים

יש לציין שבש"מ בנין שלמה סימן מ"ה הביא ראייה מגמ' זבחים י"ד דכתיב ולקח הכהן מדמה באצבעו, דחוינן דלקיחה היינו הבאתה אל הידים ולא רק עצם החוקת החפץ ולכן מוטלת על הכהן חובה ליטול מדם הקרבן המכונס בכלי, אבל אם הגיעה טיפת דם לאצבעו של הכהן לא ע"י שנטל מהכלי אסור להוזהר כגון שנשפך מהכלי לאצבעו, אולם בחזון איש אור"ח סימן קמ"ט ס"ק ב' דחה ראייה זו, דלגבי ד' מנינים התורה צויתה לקחת אך לא נאמר מהיכן לקחת משא"כ בציווי התורה לכהן ולקח את הדם נאמר לקחת מהכלי והיינו שהתורה צויתה לקחת את הדם ממקום מסוים שהוא הכלי, ולכן דווקא שם אם הגיעה טיפת הדם אל הכהן לא ע"י הכהן לא קיים את המצוה בזה.

הרב משה יהודה בייגל שליט"א קריית ספר

יש לציין דבלוח ארץ ישראל יום א' דסוכות מביא בשם ר"ח ברלין זצ"ל במי שלוקח לולב של חבירו במתנה על מנת להחזיר צריך להגבירה ב' פעמים פעם הראשון כדי שיהא שלו, ופעם ההשניה כדי לעשות מעשה הלוקחה.

מדוע אין כתוב מצות שמחה בחג הפסח

מה שהקשתם בשם הראשונים מדוע לא מוזכר חיוב שמחה בחג הפסח בחג המצוות, מאי שנא משבועות וסוכות שכן כתוב, ותרצתם בשלש אופנים.

הרב אברהם חיים שמסיון שליט"א ורדן יעקב כולל זכרון מיכאל

נראה לתרץ כיון דכל המטרה של לצאת ממצרים זה קבלת התורה וכל הפסח הכנה לחג השבועות, א"כ כיון דכתיב בשבועות הויא כמו דכתיב בפסח.

מדוע אנו רואים בזמננו אנשים שמדברים לשון הרע ואין להם נגיעים בגוף

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בגמ' כל המספר לשון הרע נגיעים באים עליו, דיש להקשות הרי אנו רואים כמה אנשים מדברים לשון הרע ואין להם שום נגע, ותרצתם בכמה אופנים.

הילד יניק וחכים יצחק בלייער נ"י תלמוד תורה מאה שערים ירושלים

נראה לתרץ כמו שאמר לי דודי הרה"ג רבי אברהם זאב בלייער שליט"א ע"פ מה שכתב הרמב"ן ויקרא פרק י"ג מ"ז שנעני הבגדים וכן נגעני הבתים והגוף איננו בטבע כלל ולא הוזהר בעולם, וכן נגעני הבתים, אבל בהיות ישראל שלמים לה' יהיה רוח השם עליהם תמיד להעמיד גופם ובגדיהם ובתיהם במראה טוב, וכאשר יקרה באחד מהם חטא ועון יתהורר כיעור בבשרו או כבגדו או בכיתו, להראות כי השם סר מעליו, ולכך אמר הכתוב להלן י"ד ל"ד ונתת נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם, כי היא מכת השם בבית ההוא. והנה איננו נוהג אלא בארץ שהיא נחלת ה', כמו שאמר שם כי תבוא אל ארץ כנען אשר אני נתן לכם לאחוזו, ואין הדבר מפני היותו חובת קרקע, אבל מפני שלא יבא הענין ההוא אלא בארץ הנבחרת אשר השם הנכבד שוכן בתוכה לפי הנ"ל אפשר לתרץ שבזמננו הוזהר ישראל בגלות ארץ הקב"ה מראה ניסים ונפלאות.

האם אסור לספר בשבחו של אדם בפני אנשים

מה שהבאתם הא דאיתא בגמ' ערכין ט"ז ע"א תני רב דימי אחוה דרב ספרא לעולם אל יספר אדם בטובתו של חבירו, שמתוך טובתו בא לידי רעתו, ופירש רש"י וז"ל שכשהוא מספר בטובתו יותר מדאי הוא עצמו אומר חוץ ממדה רעה זו או אחרים ששומעין שזה משבח ואומרים הלא מדת כך וכך בידו.

הרב אברהם הירש שליט"א בית שמש

יש לציין דבש"מ חתם סופר חלק ו' ליקוטים סימן נ"ט כתב דדוקא במילי דעלמא כגון בשבח יופי הכתיבה דאמר יהודה חייטא כתבי' בהא חשש רבי ללה"ר שיבוא לידי גנותו אבל אה"ר אם ישבח את הצדיק בעדקתו וחכמתו כמו שהי' רגילי ח"ל משבח לוי' ר' פלוני לר' פלוני דאדם גדול הוא כיון דמצוה הוא מניית היא עליו שלא יבוא לספר בגנותו והן הנה דברי הש"ס מגילה כ"ה ע"ב האי מאן דשפיר שמעני שרי לשבחוי' ולא חיישי' שיבוא לידי גנותו והטעם דהרי לא יאונה לו כל און משום דינוחו לו ברכות על ראשו.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
לבקס המערכת: 057-7961607 או למייל: levib@017.net.il
לבירורים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560

מדוע שתי הלחם אינו דוחה יו"ט הא יכול לאפותם עם פת חולין שמותר לאפות

מה שהקשתם בשם הפליתא על הא דאיתא במשנה מנחת צ"ח ע"ב שתי הלחם אין דוחה יו"ט, דיש להקשות לפי מה דקמ"ל אור"ח סימן תק"ג דביו"ט מותר לאשה למלאות כל הפת תנור אע"פ שאינה צריכה אלא לפת אחת, כדי שהפת תאפה יפה, א"כ אמאי שתי הלחם אינו דוחה יו"ט, הרי יוכל לאפות לחם חולין לצורך יו"ט, וימלא התנור עם שתי הלחם כדי שתאפה יפה הפת של חולין, ותרצתם בחמשה אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א ה"מ"ץ מחזיקי הדת
הרב יעקב ישראל מיזנער שליט"א לונדון

נראה לתרץ בעוד אופן דאיתא בש"ע אור"ח סימן תק"ג ס"ק ב' דאם ניכר שיש הערמה אסור ועל כן אחר אכילה אסור, ולכן כשאופה בבית המקדש שתי הלחם ביחד עם פת חולין כיון דכל אחד יודע דאסור לאפות שתי הלחם ביז"ט וכשאופה ביחד עם פת חולין אף אחד לא יחשוב דאופה השתי לחם עם פת החולין כדי שהפת החולין תאפה יפה, דא"כ למה צריך לאפות החולין בעזרה ימלא בביתו לחמים של חולין בתנור וכשאופה בבית המקדש ניכר לכל שמערים דעיקר האפיה הוא בשביל השתי הלחם על כן אסור.

האם מותר לישון לבד בסוכה

מה שחקרתם בהא דאיתא בגמ' שבת קנ"א ע"ב אמר רב חסדא אסור לישון בבית יחידי וכל הישן בבית יחידי אוהו לילית, דיש לחקור האם בסוכה יש איסור לישון לבד באופן האסור היינו בלא אור או דילמא כיון דסוכה הויא מצוה שומר מצוה לא ידע דבר רע מותר, והבאתם מהרבה פוסקים דמותר.

הרב יואל אברהם מושקוביץ שליט"א ירושלים כולל סאטמר

יש לציין דבנמוקי הגר"י על הרמב"ם פרק י"ב מהלכות רוצח הלכה ד' כתב דאסור משום תשבו כעין תדורו, וכיון דבבית אסור לישון יחידי, או גם בסוכה אסור לישון יחידי, וכתב דכן נראה להלכה למעשה, וכן כתב בארחות רבינו חלק ב' ע"מ רכ"ד שהחזון איש והקהלת יעקב היו מקפידים גם בסוכה שלא לישון יחידי.

הגאון רבי יעקב איזנבאך שליט"א ה"מ"ץ בקריית ספר

מה שהבאתם בשם שו"ת דובב מירשים ח"א סימן ע"ט שמביא ראייה דמותר לישון בסוכה יחידי מהא דמבואר במדרש וסוכה תהיה לצל יומא א"ר לוי כל מי שהוא מקיים מצות סוכה בעולם הזה הקב"ה מיסך עליו מן המזיקין שכן הוא אומר באברתו יסך לך ותחת כנפיו תחסה, ע"כ אין לפחדו, יש לדחות ראייה זו דשם הכונה לעתיד לבא.

מדוע כתבה התורה נעני אדם קודם נעני בתים הרי אין הקב"ה פוגע בנפשות תחילה

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא במדרש רבה בפרשת תוריע דאין בעל הרחמים נוגע בנפשות תחלה, ואף נענים הבאים על האדם, תחלה הן באים בביתו, ואח"כ על בגדיו, ואח"כ עליו, דיש להקשות מדוע בתורה כתוב להיפך, דתחילה כתוב נגעני אדם, ואח"כ נגעני בגדים ואח"כ נגעני ביתו, ותרצתם בשלשה אופנים.

הרב יצחק פיליפ שליט"א קריית בעלזא בית שמש

נראה לתרץ דבודאי אין הכוונה על צרעת מוחלטת שא צריך לשרוף הבגד או לנתון הבית שבוודאי האדם מעדיף לשבת ברד וישוב בתשובה ויעבור הצרעת מלשרוף הבגד או לנתון הבית ולהשאר ללא קורת גג וכמבואר בגמ' תענית להדיא לגבי אבא חלקיה זו מעלה ארוכה וזו אינה מעלה ארוכה לענין הבגדים ובעצרת כזו בודאי הסדר הוא מקודם אדם ואח"כ בגד ואח"כ בתים.

איך מותר לכהן גדול ליהנות מאחרים הרי היודע שם המפורש אסור ליהנות מאחרים

מה שהקשתם בשם החתם סופר על הא דאיתא בגמ' י"ח ע"א הכהן הגדול מאחיו גדלוהו משל אחיו דאם אין לו כסף צריך לתת לו, דיש להקשות מהא דאיתא בירושלמי יומא פ"ג ה"ז מאן דרגיל בשם לא יכול מיכל מבני אדם כלום, והרי כהן גדול היה יודע שם המפורש, א"כ איך נהנה מאחרים ותרצתם בכמה אופנים.

הגאון רבי יהושע העשיל פאדווא שליט"א מנטשטר

נראה לתרץ דהענין דגדלוהו מאחיו לכהן גדול, לא היתה בשביל הנאה הפרטית וזה רק משום כבוד הכהונה, והשם של כהן גדול פירושו שיהא גדול בנוי בכח ובעושר ולכך גדולה, א"כ ליכא איסור.

הרב משה מרדכי הלוי היפנר שליט"א בני ברק

הרב יהושע רייזמן שליט"א קריית בעלזא בית שמש

נראה לתרץ שהחוב לגדלו משל אחיו היינו לפני המוני שימנו כהן שהוא גדול מאחיו בהני דברים.